

Μέλη της Βουλής των Ελλήνων

Βουλή των Ελλήνων

Μέγαρο Βουλής

10021, Αθήνα

Ελλάδα

6 Οκτωβρίου 2020

Θέμα: Ανοιχτή επιστολή προς τους Έλληνες Βουλευτές για διερεύνηση των αυθαιρεσιών στα σύνορα

Αξιότιμοι κύριοι/ες βουλευτές,

Οι κάτωθι υπογεγραμμένες 29 μη κυβερνητικές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού έργου σας καλούμε από κοινού να εκκινήσετε επείγοντως έρευνα για όλους τους ισχυρισμούς παράνομων επιστροφών μεταναστών στην Τουρκία, μέσω επαναπροωθήσεων και συλλογικών απελάσεων, στα χερσαία και υδάτινα σύνορα με την Τουρκία, ιδιαίτερος δε για τους ισχυρισμούς εφαρμογής τέτοιων πρακτικών στον Έβρο και τα νησιά του Αιγαίου, όπως επίσης και για τους ισχυρισμούς παραβίασης του ελληνικού, του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου σε σχέση με τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο.

Τα περιστατικά αυτά περιλαμβάνουν και άλλες πολύ σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, η κατάφωρη παραβίαση της απαγόρευσης της απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης και η έλλειψη σεβασμού και προστασίας του δικαιώματος στη ζωή. Η Βουλή πρέπει να ασκήσει την εξουσία επίβλεψης που διαθέτει για τη διερεύνηση αυτών των ισχυρισμών και για να προσδιορίσει αν το εύρος τυχόν παράνομων ενεργειών συνιστά de facto κυβερνητική πολιτική κατά παράβαση του διεθνούς, του ευρωπαϊκού και του ελληνικού δικαίου.

Σας παροτρύνουμε να διεξαγάγετε άμεσα μια ανεξάρτητη, διαφανή και αποτελεσματική έρευνα για τους ισχυρισμούς ότι προσωπικό από το Λιμενικό Σώμα, την Ελληνική Αστυνομία και τον Ελληνικό Στρατό, κάποιες φορές σε στενή συνεργασία με ένστολους μασκοφόρους άνδρες που φορούν μαύρα ή στολές παραλλαγής, έχει εμπλακεί σε τέτοιου είδους παράνομες επιστροφές ή σε άλλες ενέργειες που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή και την ασφάλεια των εκτοπισμένων ατόμων. Θα πρέπει να διερευνηθούν οι εν λόγω ισχυρισμοί εστιάζοντας ιδιαίτερος στα συμβάντα που ήρθαν στο φως το 2019 και το 2020, όπως καταδεικνύεται από τις εκθέσεις στις οποίες έχουμε στηριχθεί.

Θα πρέπει να επιβληθούν πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις, κατά περίπτωση, σε όποιους ένστολους αποδειχθεί ότι έχουν συμμετάσχει σε τέτοιου είδους παράνομες ενέργειες αλλά και στους διοικητές τους που φέρουν την ευθύνη για τη διοίκηση των εν λόγω σωμάτων. Η έρευνα θα πρέπει να επιχειρήσει να ανακαλύψει την ταυτότητα των μασκοφόρων ανδρών και των μη ταυτοποιημένων ενστόλων, καθώς και τη σχέση τους με τα όργανα επιβολής του νόμου και να λάβει μέτρα για να διασφαλίσει ότι θα λογοδοτήσουν για τυχόν παράνομες ενέργειες στις οποίες έχουν προβεί.

Τα τελευταία χρόνια, μη κυβερνητικές ομάδες και μέσα μαζικής ενημέρωσης συνεχώς κάνουν λόγο για παράνομες επιστροφές, συμπεριλαμβανομένων επαναπροωθήσεων, ομάδων και ατόμων από την Ελλάδα στην Τουρκία, οι οποίες γίνονται από τα ελληνικά σώματα επιβολής του νόμου ή μη ταυτοποιημένους

μασκοφόρους που φαίνονται να ενεργούν σε συνεργασία με τις ελληνικές δυνάμεις στα σύνορα. Στην παρούσα επιστολή **επισυνάπτεται ένας ενδεικτικός κατάλογος εκθέσεων για σχετικά περιστατικά.**

Οι εκθέσεις των μη κυβερνητικών ομάδων και των μέσων ενημέρωσης το 2020 (όπως θα δείτε στο Παράρτημα) καταγράφουν ότι προσωπικό του Λιμενικού, κάποιες φορές με τη συνοδεία ένοπλων μασκοφόρων με σκούρα ρούχα ή παραλλαγή, παρανόμως εγκατέλειψε μετανάστες στη θάλασσα σε φουσκωτά χωρίς μηχανή, μετέφερε βίαια άτομα από τα ελληνικά νησιά ή από τις λέμβους στις οποίες επέβαιναν σε τέτοιου είδους σχεδίες και, στη συνέχεια, τους εγκατέλειψε μέσα στη θάλασσα κοντά στα τουρκικά χωρικά ύδατα ή, σύμφωνα με αναφορές, αναχαίτισε και αχρήστεψε βάρκες με μετανάστες καταστρέφοντας ή αφαιρώντας τη μηχανή ή τα καύσιμα ή τρυπώντας τα φουσκωτά τους.

Επίσης, μη κυβερνητικές οργανώσεις και μέσα ενημέρωσης συχνά ανέφεραν μέσα στο 2020, ισχυρισμούς για χρήση βίας από τις ελληνικές συνοριακές δυνάμεις και παράνομη επιστροφή εκτοπισμένων ατόμων, και με τη μορφή συλλογικών απελάσεων και αναγκαστικών επιστροφών στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία, στον Έβρο.

Στις 10 Ιουνίου, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης εξέφρασε «βαθύ προβληματισμό σχετικά με τις επαναλαμβανόμενες καταγγελίες που αφορούν επαναπροωθήσεις και συλλογικές απελάσεις μεταναστών – σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και βίαιων – στα σύνορα της ΕΕ μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας» και κάλεσε την Ελλάδα να τις διερευνήσει. Στις 21 Αυγούστου, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εξέφρασε βαθιά ανησυχία «εξαιτίας του αυξανόμενου αριθμού αξιόπιστων αναφορών που καταδεικνύουν ότι άνδρες, γυναίκες και παιδιά μπορεί να έχουν επιστραφεί άτυπα στην Τουρκία αμέσως μετά την άφιξή τους σε ελληνικό έδαφος ή σε ελληνικά χωρικά ύδατα» και κάλεσε την Ελλάδα να απέχει από τέτοιες πρακτικές και να διερευνήσει σοβαρά τις αναφορές αυτές. Ο ίδιος Οργανισμός είχε δημοσιεύσει μια δήλωση με παρεμφερείς εκκλήσεις στις 12 Ιουνίου.

Παρομοίως, στην έκθεση του Ιουλίου σχετικά με την Ελλάδα, η Ομάδα Εργασίας για τις Αυθαίρετες Κρατήσεις των Ηνωμένων Εθνών (WGAD) ανέφερε ότι είχε λάβει αναφορές ότι «κάποιοι νεοαφιχθέντες στον Έβρο είχαν συλληφθεί, κρατούνταν και με συνοπτικές διαδικασίες επεστράφησαν στην Τουρκία από τα χερσαία σύνορα με την Ελλάδα, χωρίς να τους δοθεί η ευκαιρία να ζητήσουν διεθνή προστασία στην Ελλάδα». Η WGAD παρότρυνε τις αρχές να διερευνήσουν άμεσα και πλήρως τους ισχυρισμούς για τέτοιες αναγκαστικές επιστροφές, συμπεριλαμβανομένων των βίαιων ενεργειών ή της κακομεταχείρισης που μπορεί να έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια αυτών των περιστατικών και να διασφαλίσει ότι παρόμοιες πρακτικές δεν θα επαναληφθούν στο μέλλον».

Στις 6 Ιουλίου, κατά τη διάρκεια συνεδρίασης της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (LIBE) με θέμα τα θεμελιώδη δικαιώματα στα ελληνικά σύνορα, η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων, Ylva Johansson, είπε ότι τα περιστατικά πρέπει να διερευνώνται. Στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, που παρουσιάστηκε στις 23 Σεπτεμβρίου, η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη να συστήσουν ανεξάρτητους μηχανισμούς παρακολούθησης, καθώς αυξάνονται οι ισχυρισμοί για βία και αυθαιρεσίες στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Παρά τους πολυάριθμους ισχυρισμούς που φέρνουν στο φως διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και παρά τις πολυάριθμες εκκλήσεις για διερεύνηση των ισχυριζόμενων περιστατικών, με λύπη διαπιστώνουμε ότι η ελληνική Κυβέρνηση μέχρι στιγμής αρνείται ότι εφαρμόζονται τέτοιες πρακτικές και δεν έχει αναλάβει δράση ώστε να δώσει τέλος σε αυτές τις αυθαιρεσίες ή να διερευνήσει ουσιαστικά

τα επαναλαμβανόμενα περιστατικά, να αναλάβει την ευθύνη και να καλέσει τους υπεύθυνους να λογοδοτήσουν.

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Επιτροπής LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 6 Ιουλίου, οι εκπρόσωποι της ελληνικής Κυβέρνησης αρνήθηκαν να σχολιάσουν τους ισχυρισμούς αυτούς, τους οποίους χαρακτήρισαν ως «ψευδείς ειδήσεις», παρά την πληθώρα των αναφορών που είχαν λάβει υπόψη τους οι Ευρωπαίοι νομοθετούντες. Όταν κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης στο CNN, ο Πρωθυπουργός, κύριος Μητσοτάκης, κλήθηκε να σχολιάσει ένα *άρθρο των New York Times* που αναφερόταν στο ζήτημα των αναγκαστικών επιστροφών και δημοσιεύτηκε στις 14 Αυγούστου, είπε: «Δεν έχει συμβεί τίποτα τέτοιο. Είμαστε θύματα εκτεταμένης εκστρατείας παραπληροφόρησης», υπαινισσόμενος αντιθέτως ότι η Τουρκία ήταν υπεύθυνη.

Οι αναφερόμενες πρακτικές, όπως η βία, η στέρηση της ελευθερίας και οι παράνομες επιστροφές, παραβιάζουν αρκετούς κανόνες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της απερίφραστης απαγόρευσης των επαναπροωθήσεων (*refoulement*), δηλαδή της εξαναγκαστικής επιστροφής οποιουδήποτε διατρέχει πραγματικό κίνδυνο δίωξης ή άλλης σοβαρής βλάβης. Αποτελούν παραβίαση της απαγόρευσης της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης, της αυθαίρετης κράτησης και της συλλογικής απέλασης, όπως ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της οποίας η Ελλάδα είναι μέρος.

Επίσης, η Ελλάδα δεσμεύεται και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, όπου αναγνωρίζεται το δικαίωμα αίτησης για άσυλο, διασφαλίζεται η προστασία από τις επαναπροωθήσεις (*refoulement*) και απαγορεύονται οι συλλογικές απελάσεις. Οι επιστροφές με συνοπτικές διαδικασίες δεν επιτρέπουν την επαρκή αξιολόγηση των αναγκών προστασίας. Η Τουρκία δεν πληροί τα κριτήρια της ΕΕ ώστε να θεωρηθεί ασφαλής τρίτη χώρα στην οποία μπορεί να επιστραφεί ένας αιτών άσυλο, στα οποία κριτήρια περιλαμβάνεται ο σεβασμός της αρχής των μη επαναπροωθήσεων (*non-refoulement*) και το δικαίωμα να ζητήσει κανείς άσυλο.

Αναγνωρίζουμε ότι λόγω της έλλειψης μηχανισμών δίκαιου διαμοιρασμού της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και άλλων ανεπαρκειών στον τομέα της αλληλεγγύης, η Ελλάδα φέρει πολύ μεγαλύτερο βάρος από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Έχουμε επανειλημμένα καλέσει τους θεσμούς και τα κράτη μέλη της ΕΕ να εφαρμόσουν έναν ουσιαστικό μηχανισμό διαμοιρασμού της ευθύνης. Ωστόσο, αυτό δεν απαλλάσσει την Ελλάδα από τις υποχρεώσεις της σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα βάσει των εγχώριων, ευρωπαϊκών και διεθνών δεσμεύσεών της, στις οποίες περιλαμβάνεται και το καθήκον προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως της ιδιότητάς τους ως μεταναστών ή αιτούντων άσυλο.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας σε αυτά τα τόσο σημαντικά ζητήματα. Ελπίζουμε σε έναν συνεχιζόμενο διάλογο.

Με εκτίμηση,

Human Rights Watch
ActionAid Hellas
Διεθνής Αμνηστία
ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων
Danish Refugee Council

Equal Rights Beyond Borders
Fenix – Humanitarian Legal Aid
Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων
Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι
Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
Help Refugees
HIAS Greece
HumanRights360
International Rescue Committee
INTERSOS Hellas
Josoor
Legal Centre Lesvos
Lesvos Solidarity
Γιατροί του Κόσμου – Ελληνική Αντιπροσωπεία
Mobile Info Team
Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
PRAKSIS
Refugee Legal Support
Refugee Rights Europe
Refugees International
Refugee Support Aegean
SolidarityNow
Terre des hommes Hellas

Κοινοποίηση:

Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, Νότης Μηταράκης
Υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Ιωάννης Πλακιωτάκης
Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας, Αντιστράτηγος Ελληνικής Αστυνομίας, Μιγάλης Καραμαλάκης
Αρχηγός του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής, Αντιναύαρχος Θεόδωρος Κλιάρης
Ευρωπαϊά Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων, Ylva Johansson
Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, David Maria Sassoli
Πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (LIBE), Juan Fernando López Aguilar
Εκτελεστικός Διευθυντής της Frontex, Fabrice Leggeri
Διευθυντής του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, Michael O'Flaherty
Συνήγορος του Πολίτη, Ανδρέας Ποττάκης